

Situace romských občanů Evropské unie, kteří se stěhují do jiných členských států EU a usazují se v nich

Souvislosti

Občané Evropské unie mají právo pohybovat se a žít kdekoli v Evropské unii ([článek 21 Smlouvy o fungování Evropské unie](#)), pokud splní určité podmínky. V procesu evropské integrace představuje svoboda pohybu důležité právo, které je zahrnuto i do [Listiny základních práv Evropské unie](#) (článek 45). Toto právo je podrobně vymezeno ve [směrnici 2004/38/ES](#) o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.

Podle Eurostatu pobývá 2,3 % občanů EU (11,3 milionu osob) v jiném členském státě, než je stát, jehož jsou státními příslušníky, a mnohem více jich toto právo uplatní někdy v průběhu svého života. O etnickém původu občanů, kteří tato práva uplatňují, nejsou k dispozici žádné oficiální údaje.

Z tohoto důvodu neexistují žádné oficiální údaje o tom, kolik Romů uplatňuje právo na svobodu pohybu v EU. Výzkum zjistil, že ke stěhování tíhnou nejvíce mladí dospělí muži a ženy; děti v některých případech doprovázejí své rodiče nebo v jiných případech jsou „ponechány doma“.

Faktory „tlaku a tahu“ motivující romskou migraci

Chudoba zapříčiněná nezaměstnaností a diskriminací na základě etnického původu patří k hlavním faktorům, které „tlačí“ Romy k odchodu z jejich zemí původu.

K faktorům, které Romy „táhnou“ do určitých cílových zemí, patří touha po lepší životní úrovni, zejména vyhlídky na nalezení zaměstnání.

„Pokud si nevydělám peníze v Itálii, přestěhuji se do Holandska, Řecka nebo Španělska. Půjdu do země, kde budu moci pracovat a kde budu moci vybudovat lepší budoucnost pro své děti.“
Rozhovor s rumunským romským mužem, Itálie, 18. února 2009

Romové v průzkumu agentury FRA si byli vědomi svého obecného práva podle právních předpisů Evropské unie přestěhovat se do jiného členského státu Evropské unie, méně si však byli vědomi konkrétního a často složitého souboru práv a povinností týkajících se *usazování* občanů EU v jiném členském státě.

Celkově vzato Romové popisují velice rozdílné zkušenosti v oblasti přístupu k bydlení, zdravotní péči, vzdělávání a sociální péči. Ve všech zkoumaných zemích jmenovalo mnoho respondentů dva hlavní problémy: potíže při hledání zaměstnání na oficiálním trhu práce ve své cílové zemi a potíže při registraci pobytu.

„Chtěl bych pracovat, ale slyšel jsem, že sehnat tady práci je problém, protože nemáme trvalé bydliště.“
Rozhovor s romským mužem, Finsko, 6. května 2009

Problémy s registrací pobytu

Mnoho romských občanů EU není schopno si v cílové zemi, kde je to vyžadováno, zaregistrovat pobyt z důvodu složitosti postupů i nesprávného uplatňování požadavků podle [směrnice o volném pohybu](#) ze strany vnitrostátních orgánů.

Neregistrovaný pobyt rovná se žádná ekonomická a sociální práva

Bez oficiálních dokladů o registraci mohou mít Romové potíže při uplatňování některých klíčových občanských a politických, ekonomických a sociálních práv, například práva hlasovat v místních a evropských volbách, a při uplatňování přístupu k vnitrostátním systémům zdravotní péče, ke státem zaštiťovanému bydlení, sociální pomoci a k opatřením pro začlenění na trh práce, jako je například podpora při hledání zaměstnání a odborná či jazyková příprava. Výsledné vyloučení ze sociální pomoci dopadá neúměrně na ženy, děti, starší osoby a osoby se zdravotním postižením.

„Pokud jde o rumunské Romy, jestliže nemají doklad [osvědčení o registraci], nemohou platit vodu, nemohou uzavřít smlouvu o dodávkách elektřiny a nemohou začít pracovat [...]. Tito lidé tak vlastně neexistují.“

Rozhovor s úředníkem provincie Neapol, Itálie, 5. března 2009

Různé zkušenosti při překračování vnějších hranic schengenského prostoru

Obecně své zkušenosti s pohraničními / vízovými úředníky v cílových zemích popisovali Romové kladně. U romských respondentů však ve srovnání s většinovou populací existovala vyšší pravděpodobnost toho, že se dostanou do potíží, včetně žádostí o úplatky ze strany úplatných úředníků při odchodu ze zemí původu a při návratu zpět.

Na základě zjištění svého výzkumu je agentura FRA tohoto názoru:

→ Agentura FRA vybízí členské státy k zajištění toho, aby veškerá přijímaná opatření, která mají přímý či nepřímý vliv na občany EU romského původu, byla v souladu se zásadami, jež stanoví Listina základních práv Evropské unie.

→ [Směrnice o volném pohybu 2004/38/ES](#) musí být provedena správně a v plné míře. Místní orgány jsou vybízeny, aby v úzké spolupráci s vnitrostátními vládami prošetřily a zrušily veškerá opatření a politiky, které nejsou v souladu s touto směrnicí.

→ Přijímaná opatření musí být v souladu se [směrnicí o rasové rovnosti 2000/43/ES](#), která výslovně zakazuje přímou a nepřímou diskriminaci.

→ Členské státy jsou nabádány k odstranění praktických překážek registrace pobytu a k zajištění důslednosti registračních postupů a požadavků.

→ Do praxe by měla být uvedena právní povinnost šířit informace týkající se práv a povinností občanů EU a jejich rodinných příslušníků v otázkách volného pohybu a pobytu. Členské státy a místní orgány jsou pobízeny, aby vypracovaly, zveřejnily a šířily informace o požadavcích pro registraci pobytu v jazycích ostatních členských států EU včetně jazyků menšinových, například romštiny.

→ Členské státy jsou vybízeny k zajištění toho, aby všechny děti na jejich území měly úplný a rovný přístup k povinné školní docházce bez ohledu na svůj administrativní status. Z postupů školní registrace by měly být odstraněny veškeré požadavky týkající se pobytu.

→ Místní orgány jsou nabádány, aby vypracovaly a prováděly opatření podporující začlenění romských občanů Evropské unie na místní trh práce.

Agentura Evropské unie pro základní práva zveřejnila v roce 2009 pět zpráv týkajících se Romů:

- [Situace romských občanů EU, kteří se stěhují do jiných členských států EU a usazují se v nich](#) (listopad 2009)
- [Vybrané pozitivní iniciativy – Situace romských občanů EU, kteří se stěhují do jiných členských států EU a usazují se v nich](#) (listopad 2009)
- [Podmínky bydlení Romů a Travellerů v Evropské unii](#) (říjen 2009)
- [Zaměřeno na údaje: Romové](#) (duben 2009)
- [EU MIDIS – hlavní zpráva s výsledky](#) (prosinec 2009)

Zprávy stejně jako informace zasazující situaci Romů v Evropské unii do souvislostí jsou k dispozici na adrese

http://www.fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm.